

Evaluatie “Internationale Regierol Veehouderij” (IN-010)

Periode: januari 2005- januari 2006

Projectdeelnemers: TUE, UvT, WUR-ASG, Pictue Group, CVR Holding, VION, Dr. van Haeringen Laboratorium, IPG.

Het streefbeeld voor de Nederlandse veehouderij was een transitie die aan de belangrijkste maatschappelijke problemen tegemoet weet te komen. Het doel van het project was te komen tot een aanzet voor regiefunctie en businessmodel. Dat bleek niet haalbaar. Het project heeft de volgende relevante belemmeringen geïdentificeerd:

1. Een gedeelde en door alle Nederlandse stakeholders gedragen visie voor de varkenshouderij in een internationale context is niet beschikbaar. Er bleek geen consensus te zijn over hoe een duurzame varkenshouderij eruit ziet. Daarnaast was duurzaamheid niet de belangrijkste drijvende kracht achter de veranderingen, maar juist de toenemende internationale concurrentie en wijzigende internationale verhoudingen (wegnemen van handelsbelemmeringen, concentratie en schaalvergroting). Voor de sector waren de belangrijkste leerervaringen dat de Nederlandse varkenssector nog onvoldoende een gedeelde strategische oriëntatie had om tot samenwerking te komen. Eerst moet helder worden wat de partijen afzonderlijk precies willen. De partijen hadden andere belangen.

2. De visie van overheid en bedrijfsleven m.b.t. het model voor de Nederlandse varkenshouderij lijken haaks op elkaar te staan. De vraag blijft wie er eigenlijk verantwoordelijk is voor het slagen van de transitie van de veehouderij? De knellende omgeving werd door ketenpartners als meest fundamentele probleem genoemd (welzijn, ruimte en de institutionele omgeving). Voor wat het op gang brengen van transities betreft heeft dit project het belang aangegeven van het creëren van gezamenlijke toekomstbeeld(en) van de veehouderij in Nederland zodat overheid en bedrijfsleven de noodzakelijke randvoorwaarden voor daadwerkelijke transities tijdig onderkennen.

3. Er zijn beperkte ketenschakelverbindingen. Kennis en informatie wordt alleen indirect, via de verwerkende industrie uitgewisseld. Deze deling van kennis is vooral operationeel en weinig strategisch gericht. De meerwaarde van samenwerking is blijkbaar niet sterk genoeg om bestaande weerstanden te overwinnen.

Sector heeft behoefte aan duidelijke keuzes vanuit de overheid

De sector wil dat de overheid duidelijke randvoorwaarden schept waaraan de veehouderij moet voldoen om in Nederland een plaats te kunnen houden (doelstellingen op het gebied van welzijn, productkwaliteit, milieuefficiëntie, aantal dieren dat men wil houden, grootte van de bedrijven). Wat ontbreekt, is een kader van randvoorwaarden die mee-evalueren. Op het gebied van de kennisinfrastructuur is ook een belangrijke rol voor de overheid. Wat ontbreekt, is een adequate kennisinfrastructuur, aangepast aan een veranderende omgeving. Het agrarisch onderwijs is te versnipperd, er is te veel concurrentie, en dat is niet goed voor het voortbestaan van de Nederlandse kennisinstellingen.

“De Nederlandse veefokkerij heeft internationaal een enorm perspectief, maar een gezonde thuisbasis is een eerste vereiste” Jan Merks, directeur IPG

Het echte probleem. Het draagvlak voor de huidige manier van landbouwbedrijven is bij een groot deel van de Nederlandse bevolking volledig zoek. Het maatschappelijk verzet tegen grootschalige varkenshouderij is groot en de discussies over verspreiding van dierziekten, stankoverlast, milieubelasting, aantasting van het dierenwelzijn en de aantasting van het landschap zijn aan de orde van de dag. Evenals de strijd om ruimte, die ook voor wonen, werken en recreëren nodig is. De landbouw heeft zich in de loop van de tijd, in zijn streven naar productie- en efficiëntievergroting steeds verder gespecialiseerd en gedistantieerd van de stad, anderzijds heeft de moderne stedeling zelden een realistisch beeld van hoe de moderne landbouw er uit ziet en hoe zijn voedsel geproduceerd wordt. Ondanks de weerstand van burgers tegen de landbouw, zal de Nederlandse bevolking toch ook in de toekomst gevoed moeten

blijven worden. Bij voorkeur met dichtbij steden geproduceerd voedsel, om redenen van voedselzekerheid, betrouwbaarheid, volksgezondheid en zeker ook dierenwelzijn.

De oplossing moet gezocht worden binnen metropolitane landbouw: kennisintensieve, agrarische productie voor en in de dichtbevolkte delta's van de wereld. Hierbij hoort een vruchtbare integratie van zorgverlening en boerenbedrijvigheid, en integratie van verschillende soorten boerenbedrijvigheid en energieproductie. Allemaal vormen van nieuwe agrarische bedrijvigheid die passen in een metropolitane omgeving met hoge bevolkingsdichtheid, grote druk op de ruimte, hoge arbeidskosten en hoge grondprijzen van een veeleisende samenleving. De oplossing van dit probleem begint met te erkennen dat platteland en stad onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Zij hebben elkaar -als leverancier, als afnemer, als medegebruiker van ruimte, als afvalstoffenproducent en -verwerker- hard nodig. De overheid zou alleen steun moeten geven aan volgende stappen op weg naar vernieuwing van de landbouw als deze aantoonbaar leiden tot fundamenteel betere prestaties op de bekende drie P's van duurzaamheid: people, planet én profit.